

2024-01-25

Verksamhetsberättelse 2024

Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer (VKV)

Datum: 2025-01-25

Dokumentnamn: Verksamhetsberättelse 2024 VKV

Diarienummer: RHS 2025-00101

Beslutad av: Carina Eliason

Kontaktperson: Carina Eliason, Regionhälsan, områdeschef, VKV

Telefon: 070-547 52 70

E-post: carina.eliason@vgregion.se

Innehållsförteckning

Inledning	4
Medarbetare	4
VKV:s verksamhet 2024	5
Utbildning	5
Basutbildning om våld och hälso- och sjukvårdens ansvar	7
Utbildning om att ställa frågor på rutin om våld	7
Könsstympning av flickor och kvinnor – en utbildning om hälsokonsekvenser	8
Våld i nära relationer – arbetsgivarens ansvar	8
Temaföreläsningar	8
Lärosäten	9
Konferenser	10
Övriga föreläsningar	10
Människohandel för sexuella ändamål	11
Metodutveckling	11
Enkel och Effektiv Aggressionskontroll	11
Upptäcka, bedöma och hantera risk för allvarligt våld i nära relationer	12
Drottning Silvias barnsjukhus (DSBUS) barnakuten	12
Revidering av regionala medicinska riktlinjer	13
Stödja implementeringar	13
Barnhälsovården (BHV)	13
Kvinnosjukvården	13

Ungas psykiska hälsa (UPH)	13
Vuxenpsykiatri	14
Vårdcentraler och rehabiliteringsmottagningar	14
Islandsmodellen	14
Forskning.....	14
Utvärdering av implementering av att ställa frågor om våld inom Habilitering & Hälsa	15
Validering av Frågor om våld (FOV) barn	16
Tidig identifiering av somatiska symtom hos kvinnor som del i somatiseringssyndrom sekundärt till tidigare sexuellt trauma	16
Genväg till forskning	17
Publiceringar år 2024.....	17
Kommunikation	18
Material	19
VKV:s hemsida	19
Sociala medier	19
Nyhetsbrev	20
Media.....	20
Övrigt.....	20
Övrigt arbete.....	20
Remissvar	20
Expertgrupper och referensgrupper	20
Nätverk.....	21

Inledning

VKV är Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer. VKV:s övergripande mål är att förbättra hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens förmåga att identifiera, bemöta och omhänderta våldsutsatta vuxna och barn samt att identifiera och bemöta våldsutövare. Det innebär att stödja Västra Götalandsregionens (VGR) hälso- och sjukvård samt tandvård med att leva upp till riktlinjer, föreskrifter, lagstiftning och internationella åtaganden gällande hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens arbete med att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Det gör VKV genom:

- Utbildning,
- metodutveckling,
- implementeringsstöd,
- forskning,
- information,
- samverkansstöd och
- framtagning och revidering av regionala styrdokument.

Därutöver bistår VKV med sin expertis på nationell nivå när så efterfrågas. Exempelvis genom att svara på remisser och att delta som sakkunniga i referensgrupper eller nätverk.

VKV:s uppdragsområden är mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuella övergrepp samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

VKV:s primära målgrupp är all personal inom hälso- och sjukvård samt tandvård som finansieras av Västra Götalandsregionen.

Medarbetare

VKV hade 15 personer anställda år 2024, till en tjänstgöringsgrad som motsvarar tolv heltidstjänster. Personalsammansättningen såg ut som följer:

Områdeschef 100 %

Verksamhetsassistent 100 %

Kommunikatör 100 % + en tjänst 40%

Utvecklingsledare sex 100 % samt en timanställning till begränsade uppdrag.

(totalt sex personer, varav en tjänst inkluderar även forskningsuppdrag)

Forskningsledare 100 %

Forskare två personer på 50 %heltidstjänst

(totalt fyra personer varav forskningsledare och konsult ingår)

Konsult överläkare gynekologi, Medicinsk rådgivare 40 % tjänst

(20 % av tjänst till forskning samt 20 % av tjänst konsult/medicinsk rådgivare)

VKV:s verksamhet 2024

År 2024 var ett produktivt och händelserikt år för VKV. Några höjdpunkter under året var att:

- Över 17 000 deltagit på VKV:s föreläsningar och utbildningar, vilket är ett rekordår och en ökning med 175 % jämfört med föregående år.
- VKV satsat på att utveckla hälso- och sjukvårdens våldsförebyggande arbete genom att testa metoder för att dämpa aggression och för att upptäcka och bedöma risk för allvarligt våld i nära relationer.
- VKV anordnat en nationell konferens för över 250 deltagare där resultaten från forskningsstudien om dödligt partnervåld i Västra Götaland presenterades, resultat som ligger till grund för pågående utvecklingsarbete.

Den verksamhet som VKV bedrivit under år 2024 presenteras mer utförligt nedan.

Utbildning

VKV har flera uppdrag inom utbildningsområdet. Det handlar om att erbjuda:

- All tand-, hälso- och sjukvårdspersonal en utbildning som ger baskunskap om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld inklusive människohandel för sexuella ändamål samt hälso- och sjukvårdens ansvar vid detta våld.
- Tand-, hälso- och sjukvårdspersonal som gör hälso- och sjukvårdsbedömningar, metodutbildning om att ställa frågor på rutin om våld.

- Chefer, skyddsombud samt personal inom HR och företagshälsovård, utbildning om arbetsgivarens ansvar gällande våld i nära relationer.

Vissa av metodutbildningarna som genomförts har varit en del av det stöd som VKV erbjuder verksamheter med att implementera frågor på rutin om våld. VKV har även erbjudit temaföreläsningar om våra uppdragsområden, så som sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck och våldsutövning. VKV har också föreläst på utbildningsprogram som leder till vårdyrken vid lärosäten i regionen.

De utbildningsformer som erbjudits är fysiska utbildningar, webbsända utbildningar och digitala webbutbildningar. När det gäller fysiska och webbsända utbildningar så har personal vid VKV föreläst vid 64 tillfällen för totalt 2 357 personer. Av dessa utbildningstillfällen var 38 fysiska och 26 digitala.

VKV erbjuder digitala webbutbildningar för att möta målgruppens behov av att kunna genomföra utbildningar i egen takt när de vill. Dessa utbildningar består av:

- Basutbildning om våld och hälso- och sjukvårdens ansvar (12 989 deltagare).
- Metodutbildning om att ställa frågor på rutin om våld till vuxna (1177 deltagare).
- Utbildning om könsstympling av flickor och kvinnor (311 deltagare).
- Utbildningen om arbetsgivarens ansvar och roll vid våld i nära relationer (350 deltagare).

Under 2024 påbörjades även arbete med att ta fram två nya digitala webbutbildningar som kommer att lanseras under 2025. Dessa är en metodutbildning om att ställa frågor på rutin till barn och en utbildning om hälsokonsekvenser och hälso- och sjukvårdens roll efter sexuella övergrepp. Den senare tas fram i samarbete med Kunskapscentrum för sexuell hälsa, och kommer att lanseras i samband med att den nya "Mottagning sexuella övergrepp" kommer att öppna.

Under 2024 har 14 824 deltagare gått VKV:s digitala webbutbildningar. Tillsammans med de fysiska och webbsända utbildningarna innebär det att totalt 17 181 personer deltagit i VKV:s utbildningar. Det innebär att 2024 var ett rekordår i antalet deltagare på verksamhetens utbildningar.

Efter de flesta utbildningar får deltagarna fylla i en utvärdering. Utbildningarna får ett helhetsbetyg på cirka 5 på en 6-gradig skala.

Basutbildning om våld och hälso- och sjukvårdens ansvar

2024 lanserade VKV en webbutbildning *Våld i nära relationer – Basutbildning*. Utbildningen ligger i Lärportalen som en av de obligatoriska utbildningarna för all hälso-och sjukvårdspersonal samt tandvårdspersonal. Utbildningen kan genomföras i egen takt, när man vill, enskilt eller i grupp. Utbildningen vänder sig till all hälso-och sjukvårdspersonal samt tandvårdspersonal och tar cirka 60 minuter att genomföra. I utbildningen finns ett särskilt kapitel för chefer med syftet att stödja dem att säkerställa att verksamheten arbetar enligt Socialstyrelsens föreskrifter om våld i nära relationer. Basutbildningen finns tillgänglig i Lärportalen och 12 989 personer har under 2024 genomfört den.

Utbildning om att ställa frågor på rutin om våld

Under 2024 har VKV erbjudit flera olika utbildningar som ger hälso- och sjukvårds- och tandvårdspersonalen kunskap om att ställa frågor på rutin om våld. Detta för att de ska kunna identifiera och handlägga barn och vuxna med erfarenhet av våld i nära relationer. Utbildningarna ger kunskap om olika metoder för att ställa frågor om och upptäcka våld, exempelvis med hjälp av frågeformulären FOV vuxna, FOV barn, FOV med bildstöd samt Sexit.

1174 personer har under 2024 genomfört VKV:s digitala webbutbildning om att ställa frågor på rutin om våld.

VKV har också erbjudit fysiska och webbsända metodutbildningar som är anpassade till den patientgrupp och den verksamhet som ska ställa frågor på rutin om våld. Vissa av dem har erbjudits som en del av det stöd som VKV gett verksamheter som implementerar frågor på rutin om våld. Dessa var:

- Att ställa frågor om våldsutövning för personal inom ACT-mottagning i Göteborg samt för psykosmottagning i Mölndal, totalt 30 personal deltog.
- Att ställa frågor på rutin om våld till icke födande föräldrar inom barnhälsovården enligt FOV vuxna. Ett tillfälle där 31 personal ifrån barnhälsovården närvarade.
- Att ställa frågor på rutin om våld till barn och ungdomar enligt FOV barn. Fyra utbildningar hölls med totalt 66 deltagare från Barn och

- ungdomspsykiatri, Ungas psykiska hälsa Drottning Silvias Barnsjukhus, logopedmottagning samt Närakuten Östra sjukhuset.
- Att ställa frågor på rutin om våld till patienter enligt FOV vuxna. 11 tillfällen hölls med totalt 351 deltagare från mottagningar inom primärvård, psykiatri, gynekologi, rehabmedicin, mammografi och obesitas.
 - Att ställa frågor enligt SEXIT till ungdomar. Ett tillfälle hölls i samarbete med Kunskapscentrum för sexuell hälsa med totalt 45 deltagare från ungdomsmottagningar och Mini-Maria.

Detta innebär sammantaget att totalt 1 697 deltagare genomgått metodutbildning om att ställa frågor på rutin om våld under 2024.

Könsstympling av flickor och kvinnor – en utbildning om hälsokonsekvenser

Under 2024 togs en kortare digital webbutbildning fram om hälsokonsekvenser av kvinnlig könsstympling och hälso-och sjukvårdens ansvar. Sedan lansering 1 oktober 2024 har 311 personer deltagit i utbildningen, som tar ca 25 minuter att genomföra.

Våld i nära relationer – arbetsgivarens ansvar

Den digitala webbutbildningen ”Våld i nära relationer – webbutbildning om arbetsgivarens ansvar och roll” vänder sig till chefer, skyddsombud samt personal inom HR och företagshälsovården. Under 2024 har 350 deltagare genomfört denna utbildning.

Temaföreläsningar

VKV har under 2024 tagit fram en ny temaföreläsning: Våld i ungas nära relationer. Syftet med föreläsningen är att ge ökad kunskap om våld i ungas nära relationer så att hälso- och sjukvården och tandvården bättre kan förebygga, upptäcka och ge insatser till unga med erfarenheter av våld. Under året påbörjades även arbetet med att ta fram en kort utbildning om prostitution och människohandel riktad till hälso- och sjukvårdspersonal samt tandvårdspersonal som väntas vara klar under våren 2025.

VKV har under 2024 anordnat olika föreläsningar på teman som är relevanta för och efterfrågade av hälso- och sjukvårdspersonal. Dessa är:

- En föreläsning om hedersrelaterat våld och förtryck. Deltog gjorde 28 stycken AT-läkare.

- Två föreläsningar om män med vålds- och aggressionsproblem för 49 personer inom ACT-mottagning samt Barnhälsovården.
- En föreläsning för 50 stycken ST-läkare om barns rätt till ett liv utan våld.
- Tre webinarium på olika teman med totalt 185 deltagare. De teman som avhandlades var kvinnlig könsstympning, syskonvåld samt arbetsgivaransvaret.
- En webbsänd föreläsning om ny reform om barn på skyddat boende, deltog gjorde 54 personer.
- En föreläsning om våld i ungas parrelationer, deltog gjorde 25 personer inom vårdcentral.
- Tre webbsända föreläsningar om Dödligt våld i nära relationer, deltog gjorde 184 personer.
- 5 föreläsningar med temat förebygga allvarligt våld och sekretessgenombrott. Deltog gjorde 46 personer från psykiatri, socialmedicin samt vårdcentral.
- En föreläsning om våld mot äldre för Delregional nämnd, Göteborgs pensionärsråd med 40 deltagare.
- Under året har VKV fortsatt ge läkare under specialistutbildning på Masthuggets Gynekologiska mottagning en introduktion i att rutinmässigt ställa frågor om våld.
- Tre föreläsningar om våld och somatisering och vikten av att ställa rutinmässiga frågor om våld. 30 läkare och 40 barnmorskor från kvinnokliniken vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset deltog.
- En föreläsning för 100 läkare från regionens sjukhus om att fråga om våld och somatisering ur ett arbetsmiljöperspektiv.
- En föreläsning om resultaten av utvärdering av Utväg Skaraborgs verksamhet för våldsutsatta kvinnor 17 januari 2024, Skövde. 15 deltagare.
- Inom polisens Nationella Operativa Avdelningens (NOA) utbildning av sexualbrottsutredare, ger VKV, två gånger per år, föreläsning om sjukvårdens arbete med sexualbrottsutsatta. Inför kommande utbildningar har VKV spelat in en föreläsning som kommer att användas vid dessa utbildningar.

Det innebär att totalt 846 deltagare tagit del av VKV:s temaföreläsningar under 2024.

Lärosäten

VKV har under 2024 utbildat studenter inom lärosäten på arbetsterapeutprogrammet, sjuksköterskeprogrammet,

fysioterapeutprogrammet, tandsköterskeutbildningar, läkarprogrammet, röntgensjuksköterskeprogrammet, barnmorskorprogrammet, tandhygienistprogrammet, socionomprogrammet och logopedprogrammet. Utbildningarna har skett i form av att studenterna antingen deltagit i en fysisk föreläsning, genomfört den digitala webbutbildningen om våld i nära relationer eller sett en inspelad föreläsning. De två senare alternativen har följts upp med webbsända frågestunder. Sammantaget har 662 studenter utbildats vid 15 tillfällen under 2024.

Konferenser

Under 2024 arrangerade VKV två större konferenser.

Konferensen ”Dödligt våld i nära relationer - vad kan hälso- och sjukvården göra för att förebygga?” ägde rum i april och lockade 267 deltagare. Förutom forskningsresultat presenterades också förslag till hur hälso- och sjukvården tillsammans med samverkande myndigheter kan utveckla sitt förebyggande arbete.

Konferensen ”Barns rätt till en uppväxt fri från våld” som VKV arrangerade i samarbete med Barnskyddsteam Västra Götaland. Den ägde rum i oktober och deltog gjorde drygt 150 chefer från hälso- och sjukvården samt tandvården. Deltagarna fick ta del av forskning, klinisk erfarenhet och goda exempel. De fick även kunskap om hur våldsutsatthet hos barn kan upptäckas, vilka möjligheter som finns att agera, vad chefsansvaret omfattar samt vilken hjälp och stöd som finns för chefer i arbetet för att skydda barnen.

Övriga föreläsningar

VKV har föreläst vid en nationell konferens och en internationell konferens under 2024. Det inkluderar:

- Presentation av resultat av utvärdering av Utvägs kvinnoverksamhet på Alternativ til volds nordiska konferens om våld och behandling i Oslo, 20 personer deltog.
- Föreläst om VGR:s strategiska arbete mot människohandel för sexuella ändamål, på Jämställdhetsmyndighetens nationella konferens i Göteborg om människohandel. 13 personer deltog.
- Contextual factors and relationship characteristics prior to Intimate Partner Homicide: A qualitative case file study from Sweden. Horatio - European Psychiatric Nurses and the Swedish Association of Psychiatric and Mental Health Nurses, 12-16 Maj 2024, Malmö. 50 personer deltog.

VKV har även föreläst vid åtminstone 6 tillfällen i olika regionala nätverk där VKV har berättat om sitt arbete för 101 deltagare.

Sammantaget har VKV nått ut till cirka 593 deltagare vid föreläsningar på konferenser och i nätverk.

Människohandel för sexuella ändamål

VKV har under 2024 redovisat ett genomfört uppdrag för Beredningen för mänskliga rättigheter. Uppdraget var att integrera kunskap om människohandel för sexuella ändamål i basutbildning om våld i nära relationer samt i metodutbildning om att på rutin ställa frågor om våld.

Metodutveckling

VKV har som uppdrag att utveckla metoder, insatser och annat stöd till hälso- och sjukvården samt tandvården för bättre identifikation, bemötande och omhändertagande av patienter med våldserfarenhet.

Under 2024 har VKV fortsatt arbetet med att utveckla målgruppsanpassade metoder för att upptäcka våld i nära relationer. Utvecklingsarbetet har delvis skett internt inom VKV där verksamheten vidareutvecklat metoden för att ställa frågor på rutin om våld till barn. Utvecklingsarbetet har också bedrivits i samarbete med olika verksamheter inom VGR som kontaktat VKV för stöd med att ställa frågor på rutin om våld, exempelvis Drottning Silvias Barnsjukhus och Regionshälsans Barn och Ungdomsmedicinska Mottagningar.

Metodutvecklingsarbetet har också omfattats av att testa den våldsförebyggande metoden Enkel och Effektiv Aggressionskontroll inom svensk hälso- och sjukvård och framtagandet av ett metodstöd för att upptäcka, bedöma och hantera risk för allvarligt våld med stöd av 10 kap. 18 c § OSL.

Enkel och Effektiv Aggressionskontroll

Under 2024 testades metoden Enkel och Effektiv Aggressionskontroll (EEA) som syftar till att förebygga våld i nära relationer. Metoden riktar sig till personer med aggressionsproblematik och baseras på att personal ger patienten kunskap om aggression och verktyg för att dämpa aggression. EEA består av fyra enkla och konkreta övningar för ökad kontroll över aggression. Pilotprojektet EEA genomfördes i samarbete mellan VKV och Per Isdal, psykolog på ATV- Alternativ Til Vold i Norge. Metoden testades

av totalt 25 medarbetare vid följande verksamheter inom Västra Götalandsregionen:

- 1 psykiatrisk utredningsmottagning, psykiatri psykos
- 1 mottagning för unga vuxna
- 2 vårdcentraler, ungas psykiska hälsa
- 1 affektiv mottagning inom barn och ungdomspsykiatri
- 1 mottagning för unga män
- 4 ungdomsmottagningar

Deltagande personal fick under 2024 av Per Isdal två heldagarsutbildningar i metoden EEA samt tre handledningstillfällen. VKV tog fram 3 olika affischer om EEA som personal satte upp i sina verksamheter för att synliggöra att metoden finns tillgänglig för patienterna deras verksamheter. Tre manualer har reviderats och översatts till svenska. Dels en manual för personal som leder samtalen om EEA, dels två olika manualer som delats ut till patient. Under projektiden fick deltagande personal besvara tre enkäter, och cheferna för verksamheterna besvarade en enkät innan uppstarten. Resultaten av enkäterna kommer att sammanställas i början av 2025 inför fortsatt implementering av metoden i fler verksamheter inom Västra Götalandsregionen. Per Isdal har gett VKV godkännande till att själva fortsätta att utbilda personal i metoden EEA inom Västra Götalandsregionen.

Upptäcka, bedöma och hantera risk för allvarligt våld i nära relationer

Under 2024 har VKV utvecklat och testat ett metodstöd för tillämpning av 10 kap. 18 c § OSL som ger hälso- och sjukvårdspersonal möjlighet att lämna uppgifter till polisen för att förebygga allvarligt våld i nära relationer. Metodstödet omfattar en regional rutin, ett åtgärdskort, ett faktablad och en utbildning. Metodstödet testades vid åtta mottagningar under hösten 2024. Resultaten av testningen kommer att sammanställas i en rapport under inledningen av 2025.

Drottnings Silvias barnsjukhus (DSBUS) barnakuten

Barnakuten vid DSBUS har sedan tidigare ett arbetssätt med att identifiera barn med risk att fara illa med hjälp av metoden SUBFI – ett screeninginstrument för att upptäcka barn som far illa, anpassat för akutsjukvård. VKV kontaktades eftersom akutmottagningen såg ett behov av att utveckla sitt arbetssätt genom att även ställa frågor om våld till barnen eller deras vårdnadshavare beroende på ålder och mognad. Barnakuten hade påbörjat ett arbetssätt genom att lägga till en fråga på

anamnesblanketten som alla patienter fyller i. VKV var rådgivande och stöd i deras utvecklingsarbete.

Revidering av regionala medicinska riktlinjer

Under 2024 har två Regionala medicinska riktlinjer reviderats:

- Handläggning vid akut omhändertagande vid våldtäkt och sexuella övergrepp
- Våld i nära relationer – indikationer och handläggning.

Stödja implementeringar

VKV stödjer verksamheter som vill implementera metoder för bättre identifikation, bemötande och omhändertagande av patienter med våldserfarenhet. Under 2024 har VKV gett stöd till flera verksamheter som vill implementera frågor på rutin om våld. VKV har även erbjudit verksamheter som tidigare implementerat frågor på rutin om våld möjlighet för nyanställd personal att delta i så kallade catch up-utbildningar. Dessa har exempelvis getts till personal inom BUP, UPH, habilitering och hälsa samt ungdomsmottagningar. VKV har även stöttat implementeringen av Islandsmodellen i Göteborg.

Barnhälsovården (BHV)

Sedan år 2022 samarbetar VKV med verksamhetsutvecklare inom central barnhälsovård med att implementera att ställa frågor på rutin om våld till icke födande-föräldrar på barnavårdscentraler. Under 2024 hölls ett utbildningstillfälle om män med våldsproblematik och om att ställa frågor på rutin om våld för den personal som inte tidigare gått denna utbildning. Efter utbildningen ska barnhälsovårdssjuksköterskorna ställa frågor om våld till både födande och icke-födande föräldrar vid enskilt samtal.

Kvinnosjukvården

Sedan 2019 stödjer VKV delar av kvinnosjukvården med att implementera frågor på rutin om våld. Arbetet sker löpande och i samarbete med Verksamhetsutvecklare inom kvinnosjukvården.

Ungas psykiska hälsa (UPH)

Barn och unga i åldrarna 6–17 år med psykisk ohälsa kan få stöd och behandling på vårdcentraler som har ett tilläggsuppdrag för barn och unga med psykisk ohälsa (UPH). Under 2024 har VKV deltagit på

vårdcentralernas nätverksträffar och informerat dem om en metodutbildning för personal om att ställa frågor på rutin om våld till barn, unga och medföljande föräldrar. Utbildningen ges som catch-up en gång per termin.

Vuxenpsykiatri

Sedan år 2021 stödjer VKV implementering av att ställa frågor på rutin om våld till patienter inom Vuxenpsykiatri. Implementeringen inleddes på fyra vuxenpsykiatriska mottagningar i Skaraborg. Under 2024 har VKV utbildat personal inom vuxenpsykiatri Skaraborg om att ställa frågor på rutin om våld till deras patienter. En ytterligare uppföljande metodutbildning är inplanerad för dem i början av 2025. Under 2024 har VKV även utbildat psykosmottagning i Mölndal och Nordost, ACT-mottagningen i Göteborg och en psykiatrisk utredningsmottagning i Göteborg. Dialog planeras även fortsätta med psykiatri på Södra Älvsborgs Sjukhus om implementering av frågor på rutin om våld till deras patienter.

Vårdcentraler och rehabiliteringsmottagningar

VKV har sedan 2019 utgjort ett stöd till vårdcentraler och rehabiliteringsmottagningar som vill implementera att ställa frågor på rutin om våld. Sedan år 2020 har VKV erbjudit utbildningar till personal i dessa verksamheter om att ställa frågor på rutin om våld till patienter. Under 2024 har VKV bland annat utbildat 164 personal vid enskilda vårdcentraler och rehabiliteringsmottagningar. VKV har även deltagit på möte med Närhälsans primärvårdschefer.

Islandsmodellen

Islandsmodellen är en samverkansmodell för polis, åklagare, socialjour, socialtjänst och hälso- och sjukvården vid akuta våldshändelser i familjer med barn. Modellen utvecklades under 2015, och testades och utvärderades därefter. En implementering av modellen i Göteborgs fyra stadsdelsområden inleddes år 2021. Sedan dess har VKV haft en koordinatorsroll i detta implementeringsarbete och sammankallat till uppföljande samverkansmöten. Under 2024 pågår dialog med polis och kommunerna om implementering av modellen i Skaraborg och Fyrbodalen.

Forskning

VKV skapar, samlar och sprider forskning som ska ha en klinisk nytta. VKV:s forskning har en verksamhetsnära förankring och kopplingen mellan forskning och klinisk verksamhet är en viktig faktor. VKV utvärderar

utvecklingsarbeten som bedrivs inom regionens hälso- och sjukvård samt tandvård. Forskare på VKV har även blivit kontaktade för uppdrag som ledamot i betygsnämnd för doktorsexamen.

Under år 2024 har VKV bedrivit två forskningsprojekt, Validering o frågor om våld (FOV) barn samt utvärdering av Habilitering och Hälsa. VKV har även påbörjat planeringen av studien ”Barn som efterlevande efter dödligt våld i nära relationer”, som påbörjas under 2025. VKV delfinansierar också forskningsprojektet ”Tidig identifiering av somatiska symtom hos kvinnor som del i somatiseringssyndrom sekundärt till tidigare sexuellt trauma”.

VKV:s forskningsresultat har under året presenterats på regionala, nationella och internationella konferenser. VKV:s forskare är representerade i såväl regionala som nationella och internationella forskningsnätverk. Under året har VKV:s samarbetat med lärosäte genom en mastersstudent, vars resultat i uppsats ingår i utvärderingen av habilitering och Hälsa. Empiri från tidigare projekt såsom SIMBA, dödligt våld i nära relation i Västra Götaland under 2000–2016, Fråga icke födande förälder om erfarenhet av våld, samt erfarenhet av att ställa frågor om våld inom kvinnosjukvården har analyserats och skickats till tidskrift för ställningstagande till publikation i internationella vetenskapliga tidskrifter.

Under 2024 har forskning kopplad till VKV genererat:

- fem forskningsartiklar i internationell refereegranskad tidskrift,
- fyra artiklar under granskning i internationell refereegranskad tidskrift
- två forskningsartiklar i manus
- en vetenskaplig rapport, och
- en mastersuppsats i folkhälsa.

Därutöver har VKV under 2024 publicerat två läsarvänliga forskningssammanfattningar i serien Genväg till forskning samt en rapport (se rubriken Publiceringar 2024).

Utvärdering av implementering av att ställa frågor om våld inom Habilitering & Hälsa

VKV bedrev under ett par års tid ett omfattande utvecklingsprojekt riktat mot personal inom Förvaltningen för Habilitering & Hälsa, vilket avslutades under 2022. Projektets syfte var att ge Förvaltningen för Habilitering & Hälsa förutsättningar att identifiera patienter, både barn och vuxna, som upplevt/utsatts för våld så att dessa patienter och deras föräldrar kan få adekvata vård, stöd-och behandlingsinsatser. Detta projekt

har under 2024 varit under utvärdering, med syfte att undersöka personalens erfarenheter och upplevelser av att fråga barn och vuxna med funktionsnedsättning om våldsutsatthet, med fokus på användandet av bildstöd, samt i vilken utsträckning och med vilka förutsättningar de har använt metoden. Utvärderingens metod är såväl kvalitativ som kvantitativ, och omfattar fokusgruppsintervjuer och en enkät riktad till den deltagande personalen. Resultaten presenteras i en rapport under våren 2025.

Validering av Frågor om våld (FOV) barn

Bildmaterialet FOV barn består av information (ingress), bilder och bildtext som är tänkt att användas när hälso-och sjukvårdspersonalen ställer frågor på rutin om våld till barnen. Bildmaterialet ska bidra till att identifiera våldsutsatthet och våldsutövande bland barn från 4–12 års ålder som söker hälso- och sjukvård.

Materialets tillförlitligt, relevans och användbarhet kommer att undersökas i två faser. I februari 2024 påbörjades Delfistudien som en del av valideringsprocessen av frågeinstrumentet FOV-barn som används inom hälso-och sjukvården för att ställa frågor om våld till barn. Delfi studien innebär att en panel av experter deltar i olika rundor där syftet är att uppnå en konsensus kring en specifik fråga/ämne. Delfistudiens första runda har avslutats vilket innebär att personliga intervjuer har genomförts med 17 experter (kliniker, praktiker och forskare), inom området barn och deras erfarenheter av våld. Dessa experter har gett sina synpunkter och tankar kring frågeinstrumentets relevans. Resultaten har sammanställts och utifrån sammanställningen av resultaten, har en enkät utarbetats som skall skickas ut till panelen i en andra runda.

När första fasen är avslutad, och ett reviderat bildmaterial utarbetats, kommer fas två att påbörjas. I denna fas kommer det reviderade bildmaterialet FOV barn att presenteras för barn i olika åldersgrupper för att undersöka dess relevans, tillförlitlighet och användbarhet bland barnen. Denna fas beräknas påbörjas under 2025.

Tidig identifiering av somatiska symtom hos kvinnor som del i somatiseringssyndrom sekundärt till tidigare sexuellt trauma

Studiens övergripande syfte är att tidigt identifiera symtom inom somatisering, som kan vara orsakat av tidigare sexuella övergrepp. Avsikten är att kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp och utvecklat somatisering ska få adekvat hjälp tidigare. Studien är ett doktorandprojekt som delfinansieras av VKV.

Under 2024 publicerades en artikel som beskriver kunskap om somatisering bland läkare som tjänstgör på regionens akutmottagningar. Under året har även en enkätundersökning bland 2000 kvinnor som söker gynekologiska mottagningar i regionen genomförts. Syftet var att undersöka vad kvinnor söker för och om det är kopplat till tidigare erfarenhet av våld och nivån av somatisering. Även upplevelsen av att genomgå gynekologisk undersökning efter tidigare sexuellt våld har undersökts och redovisas i samband med examensarbete på läkarprogrammet. Resultaten kommer att presenteras i vetenskapliga tidskrifter.

Genväg till forskning

VKV utarbetar läsarvänliga sammanställningar av aktuella forskningsämnen inom VKV:s uppdragsområden, kallade Genväg till forskning. Syftet är att erbjuda personal inom hälso- och sjukvård samt tandvård, tillgång till lättillgängliga forskningsresultat. Under 2024 har två genvägar till forskning publicerats och presenterats. Dessa är:

- Barn som upplever våld - konsekvenser för välmående och hälsa
- Genväg till forskning Mäns våld mot kvinnor – forskning och politik

Publiceringar år 2024

Artiklar

Andersson M & Örmon K (2024) Healthcare providers' experience of identifying and caring for women subjected to sex trafficking: a qualitative study. BMC Women's Health. 24:149 <https://doi.org/10.1186/s12905-024-02992-6>

Enander V, Lövestad S, Krantz G, Örmon K (2024) Bereaved by Intimate Partner Homicide: Consequences and Experiences of Support. Sage Open. 14:2. <https://doi.org/10.1177/21582440241252311>

Iloson, C., Praetorius Björk, M., Möller, A. et al. (2024) Awareness of somatisation disorder among Swedish physicians at emergency departments: a cross-sectional survey. BMC Psychiatry 24, 223. <https://doi.org/10.1186/s12888-024-05652-z>

Lövestad, S., Sjöström, K., Björk, J. Örmon, K (2024) The questions on violence (FOV) tool for interpersonal violence inquiry in Swedish healthcare settings – evaluation of content validity, face validity and test-retest reliability. BMC Health Serv Res 24, 1240. <https://doi.org/10.1186/s12913-024-11708-3>

Lövestad S, Örmon K, Enander V, Krantz G (2024) Health care utilization, mental disorders and behavioural disorders among perpetrators of intimate partner homicide in 2000–2016: A registry-based case-control study from Sweden. PLoS ONE 19(2): e0298693.

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0298693>

Mellerup M, Sjöström K & Örmon K (2024) Recovery at a Psychiatric Day Hospital – a qualitative interview study describing patients' experiences. Issues Ment Health Nurs 23:1-6.

<https://doi.org/10.1080/01612840.2024.2330565>

Sjögran, L., Sunnqvist, C., Wangel, A. M., Sjöström, K., & Örmon, K. (2025). Men's experience of abuse during child- and adulthood and identification of self as perpetrator – a cross-sectional study in psychiatric care. Violence Vict

Wangel AM, Persson K, Duerlund S, Fhager J, Mårdhed E, Sjögran L, Sjöström K, Glantz A, Örmon K & Sunnqvist C (2024): The Core Elements of Psychiatric and Mental Health Nursing: Time, Honest Engagement, Therapeutic Relations, Professional Nursing and Lifetime-Perspective, Issues in Mental Health Nursing, 45(4):399-408. doi: 10.1080/01612840.2024.2305934

Rapporter

Enander V (Red), Lövestad S, Krantz G & Örmon K (2024) Dödligt våld i nära relationer 2000-2016 Slutrapport. Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer: Göteborg

Örmon K, Brännvall M & Axberg U (2024) Utvärdering av Utväg Skaraborgs verksamhet för våldsutsatta kvinnor. Utväg Västra Götalandsregionen: Skövde

Läroböcker

Örmon K (2024) Våld i nära relationer och psykisk ohälsa i Molin J., & Wiklund Gustin, L. (red). Omvårdnad vid psykisk ohälsa - på grundnivå. (4e uppl.). Lund: Studentlitteratur

Kommunikation

Kommunikation är centralt i VKV:s arbete för att nå ut med kunskap och stöd till VKV:s målgrupper. VKV använder olika kommunikationskanaler så som VKV:s hemsida, sociala medier, nyhetsbrev. En del av VKV:s kommunikationsarbete är att ta fram och sprida material som är till stöd för

hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens arbete med att identifiera, bemöta och omhänderta patienter med våldserfarenhet.

Material

Under 2024 har VKV fortsatt arbetet med att revidera material som riktar sig till målgruppen hälso- och sjukvårdspersonal samt tandvårdspersonal. Här kan nämnas revideringen av den väntrumstv som VKV tagit fram samt revideringen av flera regionala medicinska riktlinjer (RMR). Handboken om att ställa frågor på rutin om våld till vuxna lanserades i början av 2024.

VKV:s hemsida

VKV har länge drivit hemsidan www.valdinararelationer.se. Tidigare gjordes det tillsammans med Göteborgs stads kompetenscentrum om våld i nära relationer. I november 2024 flyttades hemsidan in på vgregion.se och i samband med flytten uppdaterades strukturen för att öka användarvänligheten för besökarna. Nya webbadressen är vgregion.se/valdinararelationer.

En målsättning med VKV:s hemsida är att tillhandahålla relevant information som är till stöd för hälso- och sjukvården samt tandvården i deras arbete med att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Hemsidan innehåller bland annat information om VKV:s uppdragsområden samt VKV:s material, utvecklingsprojekt och forskningsprojekt. Mellan 1 januari och flytten den 27 november hade hemsidan www.valdinararelationer.se över 67 500 unika sidvisningar, vilket är en ökning med drygt 14 % i jämförelse med föregående år.

Sociala medier

VKV har en profil på LinkedIn sedan år 2022, som visat sig vara en bra plattform för att sprida information om konferenser, forskning och aktuella händelser. I slutet av 2023 hade VKV 354 följare på LinkedIn och följarskaran har stadigt växt under året till 662 i början av december 2024, vilket motsvarar en ökning om 87 %.

VKV har tidigare drivit Facebook-sidan Våldinararelationer. Målet har varit att informera följarna om VKV:s arbete. Då inlägg gjorda på Facebook-sidan både hade lågt engagemang och räckvidd samtidigt som sidan krävde stora resurser att underhålla, valde VKV att under hösten 2024 ta bort sidan.

Nyhetsbrev

VKV har under 2024 skickat två nyhetsbrev, i augusti och december. Målgruppen för nyhetsbrevet är hälso- och sjukvårdspersonal samt tandvårdspersonal som har gått VKV:s utbildningar. Syftet är att informera målgruppen om VKV:s arbete, uppdragsområden och nyheter inom området. Nyhetsbreven finns också tillgängliga i efterhand på VKV:s hemsida.

Media

Medarbetare vid VKV har under 2024 intervjuats vid åtta tillfällen av bland annat P4 Skaraborg, Hallandsposten och GP. Fokus har varit våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor och VKV:s arbete.

Övrigt

I samverkan med Regionalt stödcentrum heder och Länsstyrelsen Västra Götaland bedriver VKV fortsatt kampanjen ”Höj din uppmärksamhet”. I kampanjen ingår ett informationsmaterial som sänds ut till hälso- och sjukvården i samband med skolloven, då ökad risk finns att barn förs bort för kvinnlig könsstympning, tvångsgifte eller i uppfostringsyfte.

Övrigt arbete

Remissvar

VKV ansvarar för att besvara nationella och regionala remisser inom VKV:s uppdragsområden. Under 2024 besvarade VKV följande remisser:

- SOU 2024:21 Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld.

Expertgrupper och referensgrupper

VKV:s expertis efterfrågas av aktörer på nationell nivå. Under 2024 har VKV funnits representerade i olika expert- och referensgrupper. Här kan nämnas:

- Socialstyrelsens expertgrupp som tagit fram nya rekommendationer för hälso- och sjukvården och tandvården gällande mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Rekommendationerna publiceras våren 2025.
- Socialstyrelsens referensgrupp i den nationella samordningen av kunskapsutveckling för våldsutövare.

- Regeringskansliets referensgrupp rörande utredningen om en stärkt styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck.
- Socialstyrelsens arbete med att ta fram ett kunskapsunderlag om nätbaserat sexuellt våld mot barn och unga som riktas till personal inom ungdomsmottagningar och elevhälsan.
- Socialstyrelsen arbete med att ta fram ett stöd till regionerna för implementering av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.
- SKR:s arbete med att ta fram ett stöd till regioner och kommuner om hur de kan arbeta med våld i nära relationer som arbetsgivarfråga.
- Rundabordssamtal på Regeringskansliet, socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall om det nya regelverket reformen av skyddat boende

Nätverk

VKV har under 2024 deltagit i olika nätverk. Dessa är:

- SKR:s kvinnofridsnätverk
- Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK)
- Regional myndighetssamverkan. Länsstyrelsens nätverk om våld i nära relationer för chefer
- Regionalt nätverk Sexuell hälsa
- Nätverket "Könsrelaterat våld" vid Institutionen för Socialt arbete, GU, som i sin tur är del av "Forskningsplattformen våld och psykisk ohälsa i ett livslöppsperspektiv".
- Länsstyrelsens samverkan och dialogform för prostitution och människohandel
- Myndighetsövergripande Arbetsgrupp Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld
- Myndighetsövergripande Nätverket Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld
- Nätverk Ombud för barnets rättigheter
- POM-nätverk. Regionalmyndighetssamverkan om prostitution och människohandel
- Regionalt nätverk sexuella övergrepp
- Mobilisering Heder – samverkan mellan Kompetenscentrum våld i nära relationer Göteborgs stad, Länsstyrelsen Västra Götaland, Regionalt stödcentrum heder och VKV

- Samverkan Kompetenscentrum våld i nära relationer Göteborgs stad, Länsstyrelsen Västra Götaland, Regionalt stödcentrum heder och VKV
- Barnskyddsteam Västra Götaland
- Nätverk för webbredaktörer i VGR.
- Regionhälsans kommunikatörer.
- Nätverk Våld i nära relationer: Norra Älvsborgs sjukhus
- Nätverk Våld i nära relationer: Sjukhusen i Väster
- Barnahus styrgrupp Fyrbodan

Vid flera möten i dessa nätverk har VKV föreläst om verksamhetens arbete och uppdragsområden.

VKV arrangerar sedan 2022 regelbundna nätverksträffar för de läkare som enligt den Regionala medicinska riktlinjen för handläggning vid akuta sexuella övergrepp och våldtäkt, har samverkans- och utbildningsansvar. Syftet är att förbättra mottagandet av våldtagna patienter, genomföra gemensamma utbildningsinsatser samt att utbyta erfarenheter. Utbildningarna under 2024 handlade om Rättegång efter sexualbrott, polisrutiner och information i samband med våldtäkt, rättsmedicin i praktiken, skadepanorama efter våldtäkt samt brottsbalkens brottsrubriceringar vid sexualbrott.

Göteborg den 2025-01-25

Carina Eliason
Områdeschef

VKV – Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer